

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın *Adalet Bakanı Bekir BOZDAĞ* tarafından Anayasanın 98' inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96' ncı ve 99' uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Muazzez ORHAN IŞIK

Van Milletvekili

Türkiye cezaevlerinde, kapasite aşırı doluluk oranları, uzun süren yargılama süreçleri ve haksız tutuklamalar nedeniyle adaletsiz birçok uygulama yaşanmaktadır. Cezaevlerinde tutulan yüzbinlerce kişinin yaşam koşulları insan onuruna aykırı bir şekilde ulusal ve uluslar arası mevzuatın ihlaline neden olmaktadır. Türkiye'nin bir hukuk devleti olduğu ve kanuna aykırı işlemlerin olmayacağını görülmesi gereken yerlerden biri de yargılama süreçleri ve devamında infaz alanları olan cezaevleridir. Hakkında herhangi bir hüküm verilmemiş onbinlerce tutuklu çok fazla uzun sürelerle tutuklu kalmakta, hasta tutukluların sağlık hakkı kapsamındaki talepleri tam olarak yerine getirilmemekte ve bu nedenle dönem dönem yaşam kayıpları yaşanmaktadır. 2017-2019 döneminde de 44 kişinin cezaevlerinde yaşamını yitirdiği kamuoyuna yansımıştır. Önceki yıllarda da bu ölümlerin sistematik bir şekilde devam ettiği bilinmektedir.

Alınmayan tedbirler ve verilmeyen sağlık hizmeti sonucu fiilen bir ölüm cezasına dönüşen bu durum ortaya çıkarmaktadır. Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği ve İnsan Hakları Derneği'nin verilerine göre halen ölüm riski altında yüzlerce tutuklu ve hükümlü bulunmaktadır. İnsan Hakları Derneği (İHD) Genel Merkezi'nin verilerine göre; mahpusların sağlık ve iletişim hakları ihlal edilmekte, çeşitli disiplin suçları ile tecrit ve izolasyona tabi tutulmaktadır. Özellikle sağlık hakkı ihlalleri hala devam etmektedir. İHD'nin hapishanelerdeki 'Ağır Hasta ve Hasta Mahpus Listesi 2020' verilerine göre, Türkiye hapishanelerinde halen 604'ü ağır 1.605 hasta mahpus bulunuyor. İHD'nin basına yansıyan ve avukat görüşmeleri ile tespit edilen verisine göre 2020 yılı başından Ekim 2021 tarihine kadar 89 hasta mahpus yaşamını yitirmiştir. Bu kişilerin 23'ü Covid-19 nedeniyle yaşamını yitirmişken, 6'sı ise ölüm sınırına geldiklerinde tahliye edilmiş ve çok kısa bir zaman içinde ise yaşamlarını yitirmişlerdir.

Son 6 ay içerisinde de Türkiye cezaevlerinde çeşitli nedenlerle ölümler gerçekleşmeye devam etmiştir. **Bangin Muhammed**, İskenderun T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, 12.11.2021'de Ağır hastalıkları ve tedavisinin gecikmesi nedeniyle yaşamını kaybetti. **Garibe Gezer** Kandıra

F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, 09.12.2021'de şüpheli şekilde hayatını kaybetti. **Abdülrezzak Şuyur**: Şakran Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, 14.12.2021'de ağır hastalıkları nedeniyle yaşamını yitirdi. **Halil Güneş**: Diyarbakır 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, 15.12.2021'de ağır hastalıkları nedeniyle yaşamını yitirdi. **İlyas Demir**: Bolu T Tipi Ceza ve İnfaz Kurumu, 17.12.2021'de şüpheli şekilde yaşamını yitirdi. **Vedat Erkmen**: Tekirdağ 2 Nolu F Tipi Ceza ve İnfaz Kurumu, 19.12.2021'de şüpheli şekilde yaşamını yitirdi. Uğur Demirbay: Silivri Açık Ceza İnfaz Kurumu, 28.12. 2021'de kalp krizi nedeniyle yaşamını yitirdi. 21 Ocak 2022 tarihinde Van Yüksek Güvenlikli Cezaevi'nde tek kişilik hücrede tutulan 70 yaşındaki **Ramazan Turan**, hayatını kaybetti. Şubat ayı içerisinde; **Mehmet Hanefi Bilgin** (58), **Turgay Deniz** (39), **İsa Yaşar** (57), **Nusret Muğla** (84) **Yusuf Bekmezci** (82), **Emrah Çalışır** (30), **Sezer Alan**, Mart Ayı içerisinde **Şervan Can Güder** (20), **Sinan Kaya** (28) **Abdullah Boran** (80), Nisan ayı içerisinde **Mehmet Sevinç** (63) **Ferhan Yılmaz**, Mayıs ayında **Abdullah Ece** ve **Sıddık UĞUR**, Haziran ayında **Kadir Karademir** isimli mahpuslar cezaevinde şüpheli bir şekilde yaşamını yitirmiştir. Öte yandan cezaevlerinde tutuklu ve hükümlülere karşı işken ve kötü muamele iddiaları gittikçe artan oranda kamuoyuna yansımaktadır.

Patnos L Tipi Cezaevi'nde tutulan Zülküf Kaya, revire götürüldüğü sırada 20 gardiyan tarafından kendisine 2 saat boyunca işkence yapıldığını ailesi ile yaptığı haftalık telefon görüşmesinde ifade etmiştir. İşkence ve kötü muamelenin revir doktorunun tanıklığında yapıldığını ifade eden Kaya'nın, ailesine, avukatlarına ve insan hakları savunucularına yaşam haklarının korunması amacıyla çağrı yaptığı ve kamuoyuna duyarlık çağrısında bulunduğu ifade edilmektedir.

Bu durumdaki mahpusların cezaevinde kalmasının ağır hak ihlallerine ve hatta ölüme yol açacağı bilinmelidir. Ağır hasta tutsakların cezaevi ve korona koşulları nedeniyle de sağlık hizmeti alamadığı bilinmektedir. Adalet Bakanlığı'nın cezaevinde yaşanan hukuk dışı koşullara son vermesi, mahpusların nitelikli sağlık hizmetinden yararlanmasını sağlaması anayasa, hukuk devleti ve uluslararası sözleşmelerin gereğidir.

Bu bağlamda:

- 1) 2020 yılından bu yana cezaevlerinde en az 113 kişinin yaşamını yitirmesi hakkında başlattığınız bir soruşturma mevcut mudur?
- 2) Patnos Cezaevinde tutuklu Zülküf Kaya'ya yönelik işkence ve kötü muamele iddiaları hakkında başlatılan bir soruşturmanız mevcut mudur? Zülküf Kaya'nın sağlık ve yaşam haklarını risk altında olmasına karşı bakanlığınızın aldığı tedbirler nelerdir?
- 3) 2015-2022 yılları arasında Türkiye cezaevlerinde tutuklu ve hükümlülere yönelik işkence ve kötü muamele nedeniyle hakkında soruşturma açılan kamu görevlisi sayısı kaçtır? Görevden uzaklaştırılan kamu görevlisi sayısı kaçtır? Memuriyetten men edilen kamu görevlisi kaçtır?

- 4) Patnos L Tipi cezaevinde 2015-2022 yılları arasında gerçekleşen ölüm sayısı kaçtır?
Cezaevlerine sağlıklı giren ama cenazeleri çıkan bu tutuklu ve hükümlülerin ölümünden siyaseten sorumlu olduğunuzu düşünüp istifa etmeyi düşünüyor musunuz?